

บทที่ ๖

หน้าที่ของผู้เอาประกันวินาศภัย

ผู้เอาประกันภัยนี้มีหน้าที่จะต้องปฏิบัติอยู่ ๓ ประการคือ

๑. หน้าที่ต้องชำระเบี้ยประกันภัย
๒. หน้าที่จะต้องบอกกล่าวการเกิดวินาศภัยให้ผู้รับประกันภัยทราบ
๓. หน้าที่จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขในสัญญา

๑. ผู้เอาประกันภัยมีหน้าที่ต้องชำระเบี้ยประกันภัย

มาตรา ๘๖๑ บัญญัติว่า “...ในการนี้บุคคลอีกคนหนึ่งตกลงจะส่งเงินซึ่งเรียกว่าเบี้ยประกันภัย”

บุคคลที่จะต้องส่งเบี้ยประกันภัยตามมาตรา ๘๖๑ นั้น ก็คือผู้เอาประกันภัย ซึ่งมาตรา ๘๖๒ วรรค ๓ บัญญัติว่า “คำว่า “ผู้เอาประกันภัย” ท่านหมายความว่า คู่สัญญาฝ่ายซึ่งตกลงจะส่งเบี้ยประกันภัย” ดังนั้นเบี้ยประกันภัยคือเงินที่ผู้เอาประกันภัยตอบแทนให้แก่ผู้รับประกันภัย ในการที่ผู้รับประกันภัยตกลงเข้าทำสัญญาประกันภัยโดยเข้ารับเสี่ยงภัยแทน โดยผู้รับประกันภัย จะใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัยถ้าเกิดวินาศภัยขึ้นตามที่ระบุไว้ในสัญญา

จำนวนเบี้ยประกันภัย วิธีที่จะส่งเบี้ยประกัน และอัตราของเบี้ยประกันภัย

จำนวนเบี้ยประกันภัยและวิธีที่จะส่งเบี้ยประกันภัยต้องระบุไว้ในกรมธรรม์ประกันภัย (มาตรา ๘๖๗ (๕)) ส่วนอัตราเบี้ยประกันภัยตามพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. ๒๕๑๐ มาตรา ๒๒ บัญญัติว่า “อัตราเบี้ยประกันภัยที่บริษัทกำหนดจะต้องได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียน ดังนั้นผู้รับประกันภัยจึงเป็นผู้กำหนดอัตราเบี้ยประกันภัยแต่ต้องได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนและอาจจะขอเปลี่ยนแปลงอัตราใหม่ได้เมื่อนายทะเบียนเห็นสมควรหรือเมื่อบริษัทร้องขอ แต่ไม่กระทบกระเทือนเบี้ยประกันภัยที่ได้ส่งไปแล้ว (พระราชบัญญัติประกันวินาศภัยมาตรา ๒๒ วรรค ๒)

ถ้าบริษัทได้ส่งมอบกรมธรรม์ประกันภัยให้แก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์

ตามกรรมธรรม์ประกันภัย หรือนายหน้าประกันวินาศภัยเพื่อส่งมอบแก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ตามกรรมธรรม์แล้ว ให้สันนิษฐานว่าผู้เอาประกันภัยรายนั้นได้ชำระเบี้ยประกันแก่บริษัทแล้ว (พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย มาตรา ๖๐)

ผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัยจะขอลดจำนวนเบี้ยประกันภัยได้ซึ่งมีได้หลายกรณี เช่นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ถ้าผู้เอาประกันภัยบอกเลิกสัญญาก่อนเริ่มเสี่ยงภัย ตามมาตรา ๘๗๒ มูลประกันภัยลดน้อยถอยลงไปมากตามมาตรา ๘๗๓ ผู้รับประกันภัยจะคืนเบี้ยประกันภัยตามส่วนรวมทั้งดอกเบี้ย ถ้ากำหนดราคาแห่งมูลประกันภัยไว้สูงเกินไปโดยพิสุจน์ ขอลดจำนวนค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา ๘๗๔ ส่วนตามพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. ๒๕๑๐ เช่น อธิบดีมีคำสั่งให้ลดจำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัยลงตามที่เห็นสมควร เบี้ยประกันภัยก็จะลดลงตามด้วย (พระราชบัญญัติประกันวินาศภัยมาตรา ๒๕, ๓๐ (๑), (๒))

การชำระเบี้ยประกันภัยเป็นการตอบแทนการเข้ารับเสี่ยงภัยของผู้รับประกันภัย ดังนั้นถ้าผู้เอาประกันภัยไม่ชำระเบี้ยประกันภัย หากเกิดวินาศภัยขึ้นแล้วผู้รับประกันภัยสามารถยกเป็นเหตุจะไม่ชำระค่าสินไหมทดแทนได้ ซึ่งเป็นผลของสัญญาต่างตอบแทนในการชำระหนี้โดยนำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับด้วย เช่น มาตรา ๓๖๕ บัญญัติว่า “ในสัญญาต่างตอบแทนนั้น คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งจะไม่ยอมชำระหนี้จนกว่าอีกฝ่ายหนึ่งจะชำระหนี้หรือขอปฏิบัติการชำระหนี้ก็ได้ แต่ความข้อนี้ท่านมิให้ใช้บังคับถ้าหนี้ของคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งยังไม่ถึงกำหนด” แต่อย่างไรก็ตาม แม้ผู้เอาประกันภัยจะไม่ชำระเบี้ยประกันภัยทำให้ผู้รับประกันภัยสามารถยกเป็นเหตุไม่ชำระค่าสินไหมทดแทนก็ตาม แต่สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนของผู้เอาประกันภัยยังคงมีอยู่จนกว่าจะมีการบอกเลิกสัญญาประกันภัย แต่ผู้เอาประกันภัยจะเรียกให้ผู้รับประกันภัยชำระค่าสินไหมทดแทนได้ต่อเมื่อผู้เอาประกันภัยได้ชำระเบี้ยประกันภัยที่ยังค้างชำระอยู่เรียบร้อยแล้ว แต่โดยปกติแล้วบริษัทประกันภัยมักจะกำหนดเป็นเงื่อนไขไว้ในกรรมธรรม์ประกันภัยว่าถ้าผู้เอาประกันภัยไม่ชำระเบี้ยประกันภัยแล้ว ผู้รับประกันภัยไม่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนถ้าหากเกิดวินาศภัยขึ้นในขณะที่ผู้เอาประกันภัยผิดนัดไม่ชำระค่าเบี้ยประกันภัย หรืออาจบอกเลิกสัญญาได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๗๖/๒๕๑๑) ซึ่งถือว่าเงื่อนไขดังกล่าวไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีที่จะทำให้สัญญานั้นเป็นโมฆะ (มาตรา ๑๑๓)

๒. ผู้เอาประกันภัยมีหน้าที่จะต้องบอกกล่าวการเกิดวินาศภัยให้ผู้รับประกันภัยทราบ
การบอกกล่าวหรือแจ้งการเกิดวินาศภัยเป็นหน้าที่ของผู้เอาประกันภัยและผู้รับประโยชน์

ที่จะต้องบอกกล่าวการเกิดวินาศภัยให้ผู้รับประกันภัยทราบ การละเลยไม่บอกกล่าวการเกิดวินาศภัยนี้ไม่ทำให้ผู้รับประกันหลุดพ้นจากความรับผิดชอบตามสัญญา เพียงแต่ทำให้ผู้รับประกันภัยมีสิทธิเรียกค่าเสียหายได้ ถ้าเกิดการเสียหายเพราะเหตุที่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันโยชน์ไม่แจ้งการเกิดวินาศภัย (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๐๐๒/๒๕๐๑)

การบอกกล่าวหรือแจ้งการเกิดวินาศภัยก็เพื่อให้ผู้รับประกันเข้าตีราคา ตรวจสอบทรัพย์สิน และขจัดวินาศภัยได้ทันเวลาที่ ถ้าปล่อยไว้เนิ่นนานไปอาจจะเกิดความเสียหายแก่ผู้รับประกันภัยได้

มาตรา ๘๘๑ บัญญัติว่า “ถ้าความวินาศเกิดขึ้นเพราะมีภัยขึ้นตั้งผู้รับประกันภัยตกลงประกันภัยไว้ไซ้ เมื่อผู้รับประกันภัยหรือผู้รับประกันโยชน์ทราบความวินาศนั้นแล้วต้องบอกกล่าวแก่ผู้รับประกันภัยโดยไม่ชักช้า

ถ้ามิได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติที่กล่าวมาในวรรคก่อน ผู้รับประกันภัยอาจเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันเกิดแต่การนั้นได้ เว้นแต่อีกฝ่ายหนึ่งจะพิสูจน์ได้ว่าไม่สามารถที่จะปฏิบัติได้”

ถึงแม้มาตรา ๘๘๑ จะไม่ได้บัญญัติข้มงวดถึงขนาดให้ผู้รับประกันภัยมีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้ก็ตาม แต่บทบัญญัติตามมาตรา ๘๘๑ มิใช่บทบัญญัติที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ดังนั้นคู่สัญญาย่อมตกลงเป็นอย่างอื่นได้ เช่นตกลงว่าเมื่อเกิดวินาศภัยขึ้นผู้เอาประกันภัยต้องแจ้งให้บริษัททราบทันที และภายใน ๑๕ วันต้องยื่นคำเรียกร้องเป็นลายลักษณ์อักษรระบุรายละเอียดและราคาวินาศภัย บริษัทจะไม่ใช้เงินถ้าไม่ปฏิบัติตามนี้ เมื่อปรากฏว่าผู้เอาประกันภัยไม่ทำตามสัญญาศาลตัดสินว่าผู้เอาประกันภัยไม่มีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทน (คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๗๗/๒๔๗๙)

๓. ผู้เอาประกันภัยมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขในสัญญา

คู่สัญญาอาจจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ไว้ในสัญญาได้เท่าที่ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ผู้รับประกันอาจจะกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมหน้าที่ของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันโยชน์ได้ เพราะโดยหลักนิติกรรมย่อมเคารพเจตนาของคู่สัญญา เมื่อกำหนดเงื่อนไขไว้อย่างไรแล้วคู่สัญญาจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขในสัญญานั้น ซึ่งถ้าเป็นเงื่อนไขกำหนดหน้าที่ให้ผู้เอาประกันภัยจะต้องกระทำหรืองดเว้นกระทำ ผู้เอาประกันภัยก็ต้องปฏิบัติตามหน้าที่ตามเงื่อนไขนั้น ซึ่งเหมือนกับหน้าที่ของผู้เอาประกันภัยที่จะต้องบอกกล่าวการ

วินาศภัยให้ผู้รับประกันภัยทราบเช่นกัน หน้าที่บอกกล่าวเป็นหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด แต่หน้าที่ที่ผู้เอาประกันภัยจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขเป็นหน้าที่คู่สัญญาที่กำหนดขึ้นเอง โดยคู่สัญญาอาจจะกำหนดผลของการไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขไว้เช่น ให้ผู้รับประกันภัยมีสิทธิบอกเลิกสัญญาไม่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรืออาจจะกำหนดให้มีผลเพียงให้ผู้รับประกันภัยมีสิทธิเรียกค่าเสียหายได้ถ้าหากเกิดการเสียหายขึ้น เช่น กำหนดเงื่อนไขให้ผู้เอาประกันภัยต้องส่งมอบบัญชีทรัพย์สิน กำหนดเงื่อนไขให้ต้องแจ้งถึงการประกันภัยรายถัดไป กำหนดเงื่อนไขในการรักษาทรัพย์สินที่เอาประกันภัย กำหนดเงื่อนไขให้ต้องแจ้งการเปลี่ยนการครอบครองทรัพย์สิน ฯลฯ

บทที่ ๗

สิทธิของผู้เอาประกันวินาศภัย

ผู้เอาประกันภัยมีสิทธิดังนี้ คือ

๑. สิทธิได้รับการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน
๒. สิทธิในการบอกเลิกสัญญาประกันภัย
๓. สิทธิที่จะขอลดเบี้ยประกันภัย
๔. สิทธิที่จะขอลดจำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัย
๕. สิทธิเรียกให้ผู้รับประกันภัยหาหลักประกัน

๑. ผู้เอาประกันภัยมีสิทธิได้รับชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

สัญญาประกันภัยเป็นสัญญาต่างตอบแทนโดยฝ่ายผู้เอาประกันภัยตกลงจะส่งเบี้ยประกันภัย และผู้รับประกันภัยตกลงจะชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้เมื่อเกิดวินาศภัยขึ้นตามสัญญา ดังนั้น เมื่อเกิดวินาศภัยขึ้นตามสัญญาแล้วและผู้เอาประกันภัยไม่ได้ปฏิบัติผิดเงื่อนไขในสัญญา ผู้รับประกันภัยต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ เป็นสิทธิของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ที่จะได้รับค่าสินไหมทดแทน ส่วนจำนวนค่าสินไหมทดแทนเป็นไปตามมาตรา ๘๗๗ ดังได้กล่าวมาแล้ว

๒. ผู้เอาประกันภัยมีสิทธิในการบอกเลิกสัญญาประกันภัย

กฎหมายให้สิทธิแก่ผู้เอาประกันภัยที่จะบอกเลิกสัญญาประกันภัยได้ แม้จะได้เข้าทำสัญญาประกันภัยแล้วแต่จะต้องบอกเลิกสัญญาก่อนเริ่มเสี่ยงภัย โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้รับประกันภัย โดยมาตรา ๘๗๒ บัญญัติว่า “ก่อนเริ่มเสี่ยงภัย ผู้เอาประกันภัยจะบอกเลิกสัญญาเสียก็ได้ แต่ผู้รับประกันภัยชอบที่จะได้เบี้ยประกันภัยถึงจำนวน”

การเริ่มเสี่ยงภัยหมายถึง โอกาสที่ภัยที่ได้รับประกันภัยไว้อาจจะเกิดขึ้นได้ การเสี่ยงภัยอาจเกิดภายหลังจากที่ได้ทำสัญญาประกันภัยแล้วก็ได้ เช่นตกลงทำสัญญาประกันวินาศภัย

จากการจลาจล เมื่อทำสัญญาการเลี้ยงภียังไม่เกิดขึ้น ต่อเมื่อเกิดมีการจลาจลการเลี้ยงภีย่อมเกิดขึ้นแล้ว หรือเช่นรับประกันอัคคีภัย การเลี้ยงภีย่อมเกิดตั้งแต่ทำสัญญาเพราะไฟอาจจะไหม้เมื่อไรก็ได้ ดังนั้นเมื่อการเลี้ยงภียังไม่เริ่มกฎหมายจึงให้สิทธิแก่ผู้เอาประกันภียที่จะบอกเลิกสัญญาได้โดยใจสมัคร แต่ผู้เอาประกันภียจะต้องเสียเบี้ยประกันภียกึ่งจำนวนแก่ผู้รับประกันภีย เบี้ยประกันภียกึ่งจำนวนหมายถึงครึ่งหนึ่งของจำนวนเบี้ยประกันภียทั้งหมดที่ผู้เอาประกันภียต้องส่งให้แก่ผู้รับประกันภียเต็มตามอายุสัญญา เพราะถือว่าแม้จะยังไม่เริ่มเลี้ยงภียแต่สัญญาก็มีผลผูกพันกันแล้วระหว่างคู่สัญญา

๓. ผู้เอาประกันภียมีสิทธิที่จะขอลดเบี้ยประกันภีย

ในระหว่างสัญญาแม้ต่อมาภายหลังการเลี้ยงภียจะลดลงก็ตาม แต่เมื่อตกลงทำสัญญาผูกพันกันแล้ว ผู้เอาประกันภียจะไม่ยอมส่งเบี้ยประกันภียไม่ได้ แต่กฎหมายได้บัญญัติยกเว้นไว้เป็นกรณีพิเศษในเรื่องการขอลดเบี้ยประกันภียนั้น โดยผู้เอาประกันภียขอลดเบี้ยประกันภียลงได้ แต่ต้องเป็นกรณีที่คู่สัญญายกเอาภียใดขึ้นเฉพาะเป็นข้อกำหนดพิจารณาจำนวนเบี้ยประกันภียและภียเช่นนั้นได้หมดไปแล้ว (มาตรา ๘๖๔) แต่การเลี้ยงภียตามสัญญาโดยปกติยังมีอยู่เช่นประกันอัคคีภัยบ้าน ซึ่งบ้านหลังนั้นใช้เป็นที่พักเชิ้อเพลิง ทำให้ผู้เอาประกันภียต้องจ่ายเบี้ยประกันภียสูงกว่าปกติ ต่อมาบ้านหลังนั้นได้เลิกใช้เป็นที่พักเชิ้อเพลิงแล้วการเลี้ยงภียในการเกิดอัคคีภัยจึงลดลง ผู้เอาประกันภียมีสิทธิขอลดเบี้ยประกันภียลงได้ แต่ภียที่รับเลี้ยงคืออัคคีภัยก็ยังสามารถเกิดขึ้นได้ สัญญาประกันภียจึงยังไม่สิ้นสุดลง แต่ถ้าภียที่รับเลี้ยงหมดสิ้นไปไม่มีทางที่จะเกิดขึ้นตามสัญญาอีกแล้ว สัญญาประกันภียก็เป็นอันสิ้นสุดลง กรณีนี้จึงต่างกับการเลี้ยงภียได้ลดลงในกรณีแรก

การขอลดเบี้ยประกันภียเป็นการขอลดเบี้ยประกันภียในภายหลัง ไม่ใช่ลดเบี้ยประกันภียที่ถึงกำหนดชำระแล้วโดยถือเอาวันที่ภียนั้นหมดสิ้นเป็นต้นไป^(๑)

๔. ผู้เอาประกันภียมีสิทธิที่จะขอลดจำนวนเงินซึ่งเอาประกันภีย

ถ้าในระหว่างอายุสัญญาประกันภียนั้น มูลประกันภียได้ลดน้อยถอยลงไปมาก ผู้เอาประกันภียชอบที่จะได้ลดจำนวนเงินซึ่งเอาประกันภียไว้และลดจำนวนเบี้ยประกันภีย (มาตรา ๘๗๒ วรรค ๑) แต่การลดจำนวนเบี้ยประกันภียให้เป็นผลต่อในอนาคต (มาตรา ๘๗๓ วรรค ๒)

(๑) รองศาสตราจารย์สัมฤทธิ์ รัตนคารา, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภีย, โรงพิมพ์บริษัทโปรเฟสชันแนลพับลิชชิง พ.ศ. ๒๕๑๘ หน้า ๑๘๖.

จำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัยส่วนมากจะไม่เก็บส่วนได้เสีย เพราะผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยยอมจะไม่ได้รับชดใช้เกินกว่าความเสียหายที่แท้จริง

มูลประกันภัย (Insurable interest) หมายถึงส่วนได้เสียอันอาจเอาประกันภัยได้ ถ้ามูลประกันภัยลดลงความเสียหายของผู้เอาประกันภัยย่อมลดลงไปด้วย จึงเป็นสิทธิของผู้เอาประกันภัยที่จะขอลดจำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัยลงจากเดิม และเบี้ยประกันภัยย่อมลดลงตามส่วนด้วย

สิทธิที่จะขอลดจำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัยลงนั้นต้องเป็นกรณีที่มูลประกันภัยได้ลดน้อยถอยลงไปมาก (ได้กล่าวแล้วในเรื่องส่วนได้เสียหมดไปในระหว่างสัญญา) และการลดจำนวนเบี้ยประกันภัยมีผลต่อไปในอนาคต การลดจำนวนเบี้ยประกันภัยลงนั้นจะต้องลดจำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัยไว้ก่อน จึงเป็นการลดเบี้ยประกันภัยหลังจากที่ได้กำหนดจำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัยกันใหม่เสียก่อนแล้ว

๕. ผู้เอาประกันภัยมีสิทธิเรียกให้ผู้รับประกันภัยหาหลักประกัน

ดังที่ได้กล่าวแล้วในมาตรา ๘๗๖ ถ้ากรณีที่ผู้รับประกันภัยต้องคำพิพากษาให้เป็นคนล้มละลาย ซึ่งให้สิทธิแก่ผู้เอาประกันภัยที่จะเรียกให้ผู้รับประกันหาหลักประกันอันสมควรแก่ตนก็ได้ หรือผู้เอาประกันภัยจะบอกเลิกสัญญาเสียก็ได้ (มาตรา ๘๗๖) ถ้าเป็นกรณีบอกเลิกสัญญาแล้วคู่สัญญาก็กลับคืนสู่ฐานะเดิม ผู้รับประกันภัยก็ต้องคืนเบี้ยประกันภัยที่ได้รับไปแล้วพร้อมกับดอกเบี้ยให้แก่ผู้เอาประกันภัย (มาตรา ๓๕๑)

บทที่ ๘

การเลิกสัญญาประกันภัย

การบอกเลิกสัญญาประกันภัยนั้นอาจจะเป็นกรณีบอกเลิกในระหว่างอายุสัญญาก็ได้ ซึ่งแล้วแต่ว่ากฎหมายได้ให้สิทธิไว้อย่างไร

การบอกเลิกสัญญาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัยมีได้หลายกรณีคือ

๑. การบอกเลิกสัญญาในกรณีที่ผู้รับประกันต้องคำพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลาย กฎหมายให้สิทธิแก่ผู้เอาประกันที่จะบอกเลิกสัญญาหรือให้ผู้รับประกันหาประกันอันสมควรได้ (มาตรา ๘๗๖ วรรค ๑)

๒. การบอกเลิกสัญญาในกรณีที่ผู้เอาประกันต้องคำพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลาย เช่นเดียวกับมาตรา ๘๗๖ วรรค ๑ แต่มีข้อยกเว้นถ้าผู้รับประกันภัยได้ส่งแล้วเต็มจำนวนเพื่ออายุประกันภัยเป็นระยะเวลาไม่น้อยเท่าใด ห้ามมิให้ผู้รับประกันภัยบอกเลิกสัญญาก่อนระยะเวลาอายุสัญญาประกันภัยนั้นสิ้นสุดลง (มาตรา ๘๗๖ วรรค ๒)

๓. การบอกเลิกสัญญาตามมาตรา ๘๗๒ โดยผู้เอาประกันภัยบอกเลิกสัญญาก่อนเริ่มการเสี่ยงภัย

๔. การบอกเลิกสัญญาในกรณีที่ผู้รับประกันภัยได้หมดไปแล้ว ตามมาตรา ๘๗๓ หน้า จะใช้ข้อนี้เมื่อกรณีผู้รับประกันภัยหมดไปด้วย^(๑) เพราะเมื่อไม่มีส่วนได้เสียก็ไม่มีความเสี่ยงภัยที่จะชดใช้กันอย่างไร จึงควรจะให้สิทธิแก่ผู้เอาประกันภัยที่จะบอกเลิกสัญญาได้

๕. การบอกเลิกสัญญาเมื่อผิดเงื่อนไขที่ระบุไว้ในสัญญา โดยระบุไว้ในสัญญาว่าหากฝ่ายใดผิดเงื่อนไขให้สัญญาสิ้นสุด หรือให้ผู้สัญญาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดมีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้

การบอกเลิกตามพระราชบัญญัติประกันวินาศภัยเช่นในกรณีประกันอัคคีภัย อธิบดีจะมีคำสั่งให้สัญญาประกันอัคคีภัยรายใดเป็นอันระงับสิ้นไปก็ได้ ถ้าผู้เอาประกันภัยหรือผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ให้ความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อทราบราคาทรัพย์สินที่เอาประกันภัยเมื่อ

(๑) ศาสตราจารย์จิตติ หิงห์หิย์, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย หน้า ๒๕

ได้รับรายงานตามมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย (มาตรา ๒๘ แห่งพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. ๒๕๑๐) หรือกรณีที่ทรัพย์สินที่เอาประกันภัยต่ำกว่าจำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัยไว้มากถึงขนาดที่พนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่าต่ำเกินสมควร ถ้าอธิบดีสั่งลดจำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัย (มาตรา ๒๙) ผู้เอาประกันภัยมีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้ มาตรา ๓๐ (๑๑) และต้องคืนเบี้ยประกันภัยให้แก่ผู้เอาประกันภัยตามส่วนเฉลี่ยของระยะเวลาที่เอาประกันภัย

การบอกเลิกสัญญาประกันภัยยังอาจบอกเลิกโดยอาศัยการบอกเลิกสัญญาโดยหลักทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องนิติกรรมสัญญา และเพราะสัญญาประกันภัยเป็นสัญญาต่างตอบแทนชนิดหนึ่ง จึงต้องปฏิบัติตามหลักสัญญาต่างตอบแทนตามมาตรา ๓๘๗, ๓๘๘, ๓๘๙ ด้วย และผลของการเลิกสัญญาต้องเป็นไปตามมาตรา ๓๙๑

ส่วนการเลิกสัญญาอีกประการหนึ่งคือ เมื่อมีการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหมดสิ้นตามจำนวนที่เอาประกันภัยไว้หรือว่าวัตถุที่เอาประกันไว้ที่วินาศสูญสิ้นไปทั้งหมด สัญญาประกันภัยจึงเป็นอันสิ้นสุดลง หรือว่าสัญญาประกันภัยนั้นสิ้นสุดตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญาแล้ว แต่ถ้ายังอยู่ในระหว่างอายุสัญญา เมื่อเกิดวินาศภัยขึ้นโดยเกิดขึ้นเพียงบางส่วนของวัตถุที่เอาประกันภัยทำให้วัตถุนั้นยังคงเหลืออยู่บางส่วน และจำนวนเงินที่เอาประกันภัยก็ยังไม่ครบตามสัญญา สัญญาประกันภัยก็ยังไม่สิ้นสุดลง

๔๓๓/๒๕๑๓ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๘๙๕ หาได้บัญญัติว่าการบอกเลิกสัญญาประกันภัย ผู้เอาประกันภัยจะต้องแจ้งให้ผู้รับประกันภัยทราบเป็นลายลักษณ์อักษรไม่ เมื่อผู้เอาประกันภัยงดส่งเบี้ยประกันก็ต้องถือว่าได้บอกเลิกสัญญาประกันภัยแล้ว นับแต่วันที่ยกเลิกส่ง แต่เมื่อปรากฏว่าผู้เอาประกันภัยได้ส่งเบี้ยประกันภัยมาเกิน ๓ ปีแล้ว ผู้เอาประกันภัยก็ชอบที่จะได้รับเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัยตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในสัญญาประกันภัย

แม้ตามเงื่อนไขแห่งกรมธรรม์ประกันภัยจะมีว่า ถ้าผู้เอาประกันภัยทอดทิ้งให้สัญญาขาดอายุโดยไม่ชำระเบี้ยประกัน เบี้ยประกันที่ได้ชำระไว้แล้วจะไม่ถูกริบ หากผู้เอาประกันภัยจะกลับมาต่ออายุสัญญาใหม่ภายในกำหนด ๕ ปี นับแต่วันที่กรมธรรม์นั้นขาดอายุ และว่าการต่ออายุสัญญาต้องตรวจสอบสุขภาพของผู้เอาประกัน ตามระเบียบว่าด้วยการต่ออายุสัญญา แต่เมื่อผู้เอาประกันภัยงดส่งเบี้ยประกันภัยมาได้ราว ๔ ปีแล้ว บริษัทผู้รับประกันภัยก็ถูกกระทรวงเศรษฐกิจการสั่งให้หยุดกิจการและถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ และในระหว่าง ๔ ปีนั้น ผู้เอาประกันภัยก็มีได้กลับไปขอต่ออายุสัญญาใหม่ ดังนั้น ผู้เอาประกันภัยไม่อาจอ้างได้ว่าบริษัทผู้รับประกันภัยนั้นจะริบเบี้ยประกันภัยที่ชำระไว้แล้วไม่ได้เพราะตนยังมีสิทธิที่จะต่ออายุสัญญาใหม่ได้อยู่

บทที่ ๕

อายุความ

มาตรา ๘๘๒ บัญญัติว่า “ในการเรียกให้ใช้ค่าสินไหมทดแทน ห้ามห้ามมิให้ฟ้องคดีเมื่อพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันวินาศภัย

ในการเรียกให้ใช้หรือคืนเบี้ยประกันภัย ท่านห้ามมิให้ฟ้องคดีเมื่อพ้นเวลาสองปีนับแต่วันซึ่งสิทธิจะเรียกให้ใช้หรือคืนเบี้ยประกันภัยถึงกำหนด”

บทบัญญัติในเรื่องการประกันวินาศภัยบัญญัติในเรื่องอายุความไว้ โดยเฉพาะในมาตรา ๘๘๒ จึงไม่นำบทบัญญัติในเรื่องอายุความทั่วไปในส่วนที่ขัดกับมาตรา ๘๘๒ มาใช้บังคับ

อายุความตามมาตรา ๘๘๒ แบ่งออกเป็น ๓ กรณี คือ

๑. อายุความที่ผู้เอาประกันภัยจะใช้สิทธิเรียกร้องให้ผู้รับประกันภัยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเมื่อเกิดวินาศภัย การเริ่มนับอายุความเริ่มตั้งแต่วันที่เกิดวินาศภัยขึ้น

๒. อายุความที่ผู้รับประกันภัยจะใช้สิทธิเรียกร้องให้ผู้เอาประกันภัยส่งเบี้ยประกันภัยตามสัญญาประกันภัย การนับอายุความในการเรียกให้ส่งเบี้ยประกันภัยนี้ให้เริ่มนับตั้งแต่วันที่เบี้ยประกันภัยงวดนั้นถึงกำหนดชำระ

๓. อายุความที่ผู้เอาประกันภัยจะเรียกให้ผู้รับประกันภัยคืนเบี้ยประกันภัย เมื่อมีการบอกเลิกสัญญาหรือโดยประการอื่น ฯลฯ การเริ่มนับอายุความเริ่มนับตั้งแต่วันที่เกิดสิทธิเรียกคืนเป็นต้นไป

นอกจากนั้นต้องนำบทบัญญัติในเรื่องอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในกรณีที่ขัดกับบทบัญญัติในเรื่องสัญญาประกันภัย หรือในพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย เช่นการนับอายุความเริ่มนับตั้งแต่วันที่จะอาจบังคับสิทธิเรียกร้องได้เป็นต้นไป (มาตรา ๑๖๙) และถ้าเจ้าหนี้อยู่ในฐานะที่จะทวงถามให้ชำระหนี้มิได้จนกว่าจะได้บอกกล่าวแก่ลูกหนี้ก่อนอายุความเริ่มนับแต่เวลาแรกที่อาจส่งคำบอกกล่าวได้ หรือถ้าลูกหนี้ยังไม่จำต้องชำระหนี้จนกว่าระยะเวลาอันหนึ่งอันใดจะได้ล่วงพ้นไปแล้วนับแต่เวลาที่ได้ออกกล่าวนั้น อายุความยังไม่

เริ่มนับจนกว่าระยะเวลาอันนั้นจะได้สิ้นไปแล้ว (มาตรา ๑๗๐) อายุความที่กฎหมายกำหนดจะขยายหรือยื่นเข้าไม่ได้ (มาตรา ๑๕๑) เมื่อมิได้ยกอายุความขึ้นต่อสู้ศาลจะยกฟ้องมิได้ (มาตรา ๑๕๓) ฯลฯ

ถ้ามีข้อกำหนดในกรรมธรรมหรือสัญญาประกันภัยให้ฟ้องร้องภายในกำหนดเท่าใดก็ตามต่างกับมาตรา ๘๘๒ แล้ว ถือว่าเงื่อนไขขัดต่อกฎหมายตามมาตรา ๑๕๑ คือเป็นการยื่นขยายอายุความยอมทำไม่ได้ แต่ถ้ามีเงื่อนไขให้ต้องกระทำการใดก่อนภายในกำหนดระยะเวลา เช่น ให้ยื่นคำร้องเป็นลายลักษณ์อักษรภายใน ๑๕ วัน นับจากเกิดวินาศภัย. ถือว่าเงื่อนไขนั้นใช้บังคับได้ไม่ขัดต่อมาตรา ๑๕๑ เพราะมิใช่เป็นการขยายหรือยื่นอายุความแต่อย่างใด หรือในกรณีที่มิได้เหตุสุดวิสัยมาติดกันมิให้แจ้งหนี้สามารถทำให้อายุความสะดุดหยุดลงได้ ถือว่าอายุความยังไม่สิ้นสุดไปจนกว่าจะพ้น ๓๐ วัน นับจากวันที่อุปสรรคนั้นได้สูญสิ้นไป (มาตรา ๑๘๗) เช่นนายทะเบียนสั่งงดไม่ให้บริษัทจ่ายค่าสินไหมทดแทนระหว่างที่พนักงานสอบสวนสงสัยว่าวินาศภัยจะเกิดขึ้นเพราะความทุจริตของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัย อายุความยังไม่สิ้นสุดระหว่างนั้น ให้ถือว่าสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนระงับอยู่จนกว่านายทะเบียนจะถอนคำสั่ง อายุความยืดออกไปอีก ๓๐ วัน นับจากวันถอนคำสั่ง หมายความว่าระยะเวลาที่ผู้รับประกันภัยยังชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจะไม่นับรวมอยู่ในอายุความ ๒ ปี อายุความจะเริ่มนับใหม่ต่อจากที่ค้างไว้อยู่เมื่อนายทะเบียนเพิกถอนคำสั่งชดใช้ค่าสินไหมทดแทน^(๑)

นอกจากนี้ยังต้องนำบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องผลแห่งหนี้มาใช้บังคับด้วย เช่น ถ้าเวลาอันจะพึงชำระหนี้ได้กำหนดลงไว้ หรืออนุমানจากพฤติการณ์ทั้งปวงไม่ได้ เจ้าหนียอมจะเรียกให้ชำระหนี้ได้โดยพลัน แต่ถ้าได้กำหนดเวลาไว้ แต่หากกรณีเป็นที่สงสัย ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเจ้าหนี้จะเรียกให้ชำระหนี้ก่อนถึงเวลานั้นหาได้ไม่ แต่ลูกหนี้จะชำระหนี้ก่อนกำหนดนั้นก็ได้อีก (มาตรา ๒๐๓) ดังนั้นอายุความในการเรียกค่าสินไหมทดแทนจึงเริ่มนับตั้งแต่วันวินาศภัย และอายุความในการเรียกให้ใช้หรือเรียกคืนเบี้ยประกันภัยเริ่มนับตั้งแต่วันที่หนี้ถึงกำหนด และต้องเป็นไปตามมาตรา ๒๐๓ เช่นกัน

๑๗๔๔/๒๕๒๓ จำเลยร่วมเป็นผู้รับประกันภัยคำจุนรถยนต์บรรทุกน้ำมันคันเกิดเหตุ ความรับผิดชอบของจำเลยร่วมเกิดขึ้นตามสัญญาประกันภัย โจทก์ฟ้อง ฟ้องโดยอาศัยมูลหนี้ตามสัญญาเพื่อประโยชน์แก่โจทก์ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกตามสัญญาประกันภัย ไม่ใช่ฟ้องในมูลหนี้

(๑) ร่องศาสตราจารย์สัมพันธ์ รัตนดารา, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย, โรงพิมพ์บริษัท ไพรเฟสชั่นแนลทับลิชชิง พ.ศ. ๒๕๑๘ หน้า ๑๕๑.

ละเมิด จึงมีอายุความ ๒ ปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๘๘๒ วรรคแรก
จะนำอายุความ ๑ ปี ตามมาตรา ๔๔๘ วรรคแรก มาใช้บังคับไม่ได้

เมื่อจำเลยที่ ๓ ผู้เอาประกันรถยนต์บรรทุกน้ำมันคันเกิดเหตุไม่ต้องรับผิดชอบในผลแห่ง
ละเมิดเนื่องจากฟ้องโจทก์ขาดอายุความเรียกร้องจากจำเลยที่ ๓ แล้ว จำเลยร่วมซึ่งเป็นผู้รับ
ประกันภัยก็ไม่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนให้โจทก์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
มาตรา ๘๘๗

ส่วนที่ ๒

บทบัญญัติพิเศษเฉพาะกรณีประกันอัคคีภัย

เหตุอัคคีภัยเมื่อเกิดขึ้นแล้วมักจะลุกลามไปยังสถานที่ใกล้เคียง จึงก่อให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายให้แก่บุคคลอื่นที่อยู่ใกล้เคียงด้วย แม้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัยจะได้กำหนดว่าผู้เอาประกันภัยจะต้องมีส่วนได้เสียในเหตุที่เอาประกันภัย เพื่อป้องกันภัยมิให้เกิดขึ้นจากการกระทำของผู้เอาประกันภัยเองเพื่อหวังเงินประกัน เพราะถ้าผู้เอาประกันภัยมีส่วนได้เสียในทรัพย์สินที่เอาประกันภัยก็คงไม่คิดที่จะก่อให้เกิดภัยขึ้นเอง แต่ความจริงแล้วก็ยังมีการลอบวางเพลิงทรัพย์สินที่เอาประกันภัยเพื่อหวังเงินค่าสินไหมทดแทน จึงต้องมีการควบคุมโดยออกพระราชบัญญัติควบคุมการจ่ายค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาประกันวินาศภัย พ.ศ. ๒๕๔๖ ซึ่งต่อมาพระราชบัญญัตินี้ได้ถูกยกเลิกไปโดยพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๓ เพื่อขจัดการลักลอบวางเพลิงให้ลดน้อยไปหรือสูญสิ้นไปในที่สุด โดยให้ผู้รับประกันภัยจ่ายเงินค่าประกันภัยให้แก่ผู้เอาประกันตามคำสั่งของพนักงานสอบสวนเฉพาะในรายที่สงสัยจนกว่าพนักงานสอบสวนจะสอบสวนเสร็จว่าวินาศภัยมิได้เกิดจากความทุจริตของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ (มาตรา ๓) และแม้ต่อมาจะมีประมวลกฎหมายอาญากำหนดบทลงโทษแก่ผู้ทุจริตก่อความเสียหายแก่วัตถุที่เอาประกันภัยเพื่อตนหรือผู้อื่น (ประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๔๗) แต่ก็ยังมีบุคคลลักลอบวางเพลิงกันอีก จึงได้มีประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ ๒๖ และฉบับที่ ๓๒ ฉบับที่ ๒๖ กำหนดให้บริษัทผู้รับประกันภัยบอกเลิกสัญญาประกันอัคคีภัยที่จำนวนที่เอาประกันสูงกว่าทรัพย์สินที่เอาประกันภัย ฉบับที่ ๓๒ เป็นการควบคุมการประกันอัคคีภัย ต่อมาได้มีการออกพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๓ ได้ยกเลิกประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ ๓๒ ซึ่งพระราชบัญญัติดังกล่าวได้ควบคุมการประกันอัคคีภัยโดยเฉพาะในมาตรา ๒๗ ถึงมาตรา ๓๐ ซึ่งเป็นการให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่และอธิบดีกรมทะเบียนการค้ามีอำนาจตรวจสอบ สั่งการ ควบคุม จำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัยมิให้สูงเกินไปกว่าราคาทรัพย์สินที่เอาประกันภัยไว้ ซึ่งอาจจะทำให้เกิดการลักลอบก่ออัคคีภัยให้เดือดร้อนแก่ส่วนรวมได้

ตามพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. ๒๕๑๐ มาตรา ๒๗-๓๐ กำหนดหลักเกณฑ์
ดังนี้

๑. ให้บริษัทประกันภัยยื่นรายการเกี่ยวกับการรับประกันอัคคีภัยตามแบบที่ทางทะเบียน
กำหนดต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายใน ๓ วัน นับแต่วันที่ได้ทำสัญญาประกันอัคคีภัยรายนั้น
(มาตรา ๒๗)

๒. เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับรายการตามมาตรา ๒๗ และเห็นสมควรจะตรวจสอบ
เพื่อทราบราคาทรัพย์สินที่เอาประกันภัย ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในสถานที่ตั้ง
ของทรัพย์สินนั้นในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกได้ตามสมควร และให้มีอำนาจ
ตรวจและเรียกให้ส่งเอกสารหลักฐานใด ๆ เพื่อที่จะทราบราคาแท้จริงของทรัพย์สิน (มาตรา
๒๘ วรรค ๑)

๓. ผู้เอาประกันหรือผู้ที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจสอบ
ตามข้อ ๒ (มาตรา ๒๘ วรรค ๒) ถ้าผู้เอาประกันภัยหรือผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ให้ความสะดวกทำให้
ไม่สามารถตรวจสอบได้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่รายงานเป็นหนังสือต่ออธิบดีกรมทะเบียนการค้า
ในกรณีเช่นนี้เมื่ออธิบดีกรมทะเบียนการค้าเห็นสมควรจะมีคำสั่งให้สัญญาประกันรายนั้น
ระงับสิ้นไปก็ได้ โดยกำหนดวันไว้ในคำสั่ง และให้แจ้งคำสั่งโดยพลันไปยังบริษัทประกันภัย
และผู้เอาประกันภัยไม่น้อยกว่าสามวันนับแต่วันที่อธิบดีกรมทะเบียนการค้ามีคำสั่ง สัญญา
ประกันอัคคีภัยนั้นจะระงับสิ้นไปในวันที่อธิบดีกรมทะเบียนการค้ากำหนด (มาตรา ๒๘
วรรค ๓)

การระงับสิ้นไปของสัญญาประกันอัคคีภัยโดยคำสั่งของอธิบดีกรมทะเบียนการค้านี้
ในระหว่างผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัยให้ถือว่าเป็นการระงับสิ้นไปเพราะผู้เอาประกันภัย
เป็นผู้บอกเลิกสัญญา (มาตรา ๒๘ วรรค ๔)

๔. ถ้าในการตรวจสอบเพื่อทราบราคาทรัพย์สินที่เอาประกันภัยปรากฏแก่พนักงาน
เจ้าหน้าที่ว่าทรัพย์สินที่เอาประกันภัยมีราคาต่ำกว่าจำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัยมากถึงขนาด
ที่พนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่าต่ำเกินสมควร ให้พนักงานเจ้าหน้าที่รายงานผลการตรวจสอบนั้น
ต่ออธิบดีกรมทะเบียนการค้าภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่ปรากฏผลการตรวจสอบ ถ้าอธิบดีเห็น
สมควรก็ให้มีอำนาจทำคำสั่งเป็นหนังสือไปยังบริษัทประกันภัยและผู้เอาประกันภัยให้ลด
จำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัยลงเท่าที่อธิบดีเห็นสมควร แต่ไม่ต่ำกว่าราคาทรัพย์สินที่เอาประกันภัย
ตามที่ปรากฏในการตรวจสอบราคาของพนักงานเจ้าหน้าที่ (มาตรา ๒๙)

๕. ถ้าผู้เอาประกันภัยไม่พอใจมีสิทธิบอกเลิกสัญญาประกันอัคคีภัยได้ภายใน ๓ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งจากอธิบดีกรมทะเบียนการค้า และเมื่อบอกเลิกสัญญาแล้วให้บริษัท ประกันภัยคืนเบี้ยประกันภัยให้แก่ผู้เอาประกันภัยตามส่วนเฉลี่ยของระยะเวลาที่เอาประกันภัย (มาตรา ๓๐ (๑))

๖. ถ้าผู้เอาประกันภัยมิได้บอกเลิกสัญญาประกันอัคคีภัยภายใน ๓ วัน ให้ถือว่า จำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัยมีจำนวนตามที่อธิบดีกรมทะเบียนการค้าได้มีคำสั่งให้ลดลงนั้น และนับแต่วันที่อธิบดีกรมทะเบียนการค้ามีคำสั่ง ให้บริษัทกำหนดเบี้ยประกันภัยสำหรับระยะเวลาที่เหลืออยู่ตามจำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัยเท่าที่ได้ลดลงแล้ว และให้คืนเบี้ยประกันภัยส่วน ที่เกินให้แก่ผู้เอาประกันภัย (มาตรา ๓๐ (๒))

ส่วนที่ ๓

วิธีเฉพาะการประกันภัยในการรับขน

๑. ลักษณะของการประกันภัยรับขน

การประกันภัยในการรับขนเป็นการประกันวินาศภัยชนิดหนึ่ง จึงต้องนำบทบัญญัติทั่วไปในการประกันวินาศภัยมาใช้บังคับด้วย เว้นแต่จะได้บัญญัติวิธีการเฉพาะการประกันภัยในการรับขนไว้เป็นพิเศษ

การรับขนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หมายถึง การรับขนของหรือคนโดยสาร เพื่อบำเหน็จเป็นการค้าปกติ (มาตรา ๖๐๘) ส่วนการรับขนของทางทะเลเป็นไปตามกฎหมายและข้อบังคับว่าด้วยการรับขนทางทะเล (มาตรา ๖๐๙ วรรค ๒)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัตินิยามศัพท์ในเรื่องการรับขนไว้ดังนี้ ผู้ขนส่ง หมายถึงบุคคลผู้รับขนส่งของหรือคนโดยสาร เพื่อบำเหน็จเป็นการค้าปกติของคน (มาตรา ๖๐๘)

ผู้ส่งหรือผู้ตราส่ง หมายถึงบุคคลผู้ทำความตกลงกับผู้ขนส่งเพื่อให้ขนของส่งไป (มาตรา ๖๑๐ วรรค ๑)

ผู้รับตรวจส่ง หมายถึงบุคคลผู้ซึ่งเขาส่งของไปถึงนั้น (มาตรา ๖๑๐ วรรค ๒)
ค่าระวางพาหนะ คือบำเหน็จอันจะต้องจ่ายให้เพื่อการขนส่งของนั้น (มาตรา ๖๑๐ วรรค ๓)

ค่าอุปกรณ์แห่งค่าระวางพาหนะ ได้แก่ค่าใช้จ่ายอย่างใด ๆ ตามจารีตประเพณีอันผู้ขนส่งได้เสียไปโดยควรในระหว่างขนส่ง (มาตรา ๖๑๑)

การประกันภัยในการรับขนจึงหมายถึง การรับขนของเท่านั้น ไม่หมายรวมถึงการรับขนคนโดยสาร และการรับขนของทางทะเล ซึ่งการประกันภัยในการรับขนของทางทะเลนั้นตามมาตรา ๖๐๙ และมาตรา ๘๖๘ ให้บังคับตามกฎหมายทะเล ซึ่งประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายทะเล จึงต้องนำกฎหมายต่างประเทศมาใช้บังคับ

๒. วิธีเฉพาะการประกันภัยในการรับขนและเปรียบเทียบกับประกันวินาศภัยธรรมดา

๑) ภัยที่รับเสี่ยง การประกันภัยในการรับขน ภัยที่รับประกันภัยนั้นคัมถึงวินาศภัยทุกอย่าง ซึ่งอาจเกิดแก่ของที่ขนส่งในระหว่างเวลาตั้งแต่ผู้ขนส่งได้รับของไป จนได้มอบของนั้นแก่ผู้รับตราส่ง (มาตรา ๘๘๓) โดยไม่ต้องระบุถึงประเภทของภัยที่รับเสี่ยง หมายความว่าไม่ได้ถือว่ากำหนดภัยใดที่จะเกิดขึ้นเป็นสำคัญ จะเป็นวินาศภัยใดก็ได้ที่เกิดขึ้นในระยะเวลาที่กำหนดเป็นสำคัญ ส่วนในสัญญาประกันวินาศภัยทั่ว ๆ ไปจะต้องกำหนดภัยที่รับเสี่ยงไว้โดยเฉพาะเป็นสำคัญ เช่นรับประกันวินาศภัยจากแผ่นดินไหว จากการถูกโจรกรรม จากอัคคีภัย เป็นต้น

๒) จำนวนมูลประกันภัย จำนวนมูลประกันภัยในการรับขนนั้นตามมาตรา ๘๘๔ บัญญัติว่า “ถ้าของซึ่งขนส่งนั้นได้อาประกันภัยเมื่ออยู่ในระหว่างส่งเดินทางไป ท่านให้คิดมูลประกันภัยในของนั้นนับรวมทั้งราคาของ ณ สถานที่และในเวลาของผู้ขนส่งได้รับของ และให้เพิ่มค่าระวางส่งของไปยังสถานที่ส่งมอบแก่ผู้รับตราส่ง กับทั้งค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เนื่องด้วยการส่งของไปนั้นเข้าด้วย

ถ้าไรอันจะพึงได้ในเวลาเมื่อส่งมอบของนั้นย่อมจะคิดรวมเข้าเป็นมูลประกันภัยได้ ต่อเมื่อได้มีข้อตกลงกันไว้เช่นนั้นชัดแจ้ง”

การประกันภัยในการรับขนแม้จะถือระยะเวลาตั้งแต่ผู้ขนส่งรับของไปจนได้ส่งมอบของนั้นให้แก่ผู้รับตราส่งเป็นสำคัญก็ตาม แต่มูลประกันภัย (ราคาส่วนได้เสียที่ผู้เอาประกันภัยมีส่วนได้เสียในของที่ขนส่ง) ก็คิดจากราคาของนั้นโดยนับย้อนรวมทั้งราคาของ ณ สถานที่และในเวลาของผู้ขนส่งได้รับของและนับรวม

ค่าระวางส่งของไปยังสถานที่ส่งมอบแก่ผู้รับตราส่งและรวมทั้งค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เนื่องด้วยการส่งของไปนั้นด้วย และให้นับรวมถึงถ้าไรอันจะพึงได้ในเวลาเมื่อส่งมอบของนั้นด้วย ถ้าได้มีข้อตกลงไว้โดยชัดแจ้งในสัญญา

ถ้าไรอันจะพึงได้จากการที่ได้ขนของไปถึงที่หมายปลายทางนั้น แม้จะเป็นเพียงความหวังว่าเมื่อส่งมอบของแล้วราคา ณ ที่กำหนดให้ส่งไปถึงนั้นจะมีราคาสูงกว่าต้นทาง ซึ่งปกติแล้วไม่ใช่ส่วนได้เสียอันอาจเอาประกันภัยได้ก็ตาม แต่เมื่อกฎหมายกำหนดให้สามารถเอาประกันภัยได้ถ้าได้ตกลงกันไว้ได้ชัดแจ้งระหว่างผู้รับประกันภัยและผู้เอาประกันภัยไว้ในสัญญา ก็ให้รวมคิดเป็นมูลประกันภัยได้

ส่วนในสัญญาประกันวินาศภัยทั่วไปมูลประกันภัยคิดตามราคาของขณะทำสัญญา

ประกันวินาศภัยนั้น

๓) จำนวนค่าสินไหมทดแทน หมายถึงการคิดราคาของในการคำนวณค่าสินไหมทดแทน ซึ่งตามมาตรา ๘๘๓ บัญญัติว่า “...จำนวนค่าสินไหมทดแทนนั้นย่อมกำหนดตามที่ของซึ่งขนส่งนั้นจะได้มีราคาเมื่อถึงตำบลอันกำหนดให้ส่ง”

จำนวนค่าสินไหมทดแทนในการรับขนนั้นจะต้องคิดตามราคาของที่ขนส่งเมื่อถึงที่หมายปลายทาง (ถึงที่ที่กำหนดให้ส่ง) แม้ว่าภัยจะเกิดขึ้นแต่แรกหรือระหว่างทางที่ขนส่งก็ตาม เพราะว่าราคาของที่ขนส่ง ณ ต้นทางกับปลายทางหรือระหว่างทางนั้นอาจจะแตกต่างกันมาก เช่น ขนส่งของจากกรุงเทพฯ ถึงเชียงใหม่แม้ว่าภัยจะเกิดขึ้นระหว่างทางเช่นเกิดที่ลำปาง ค่าสินไหมทดแทนที่จะต้องชดใช้ก็ให้คิดราคาของที่ขนส่งนั้นที่เชียงใหม่ ราคาของนั้นก็อาจจะรวมถึงค่าต้นทุนต่าง ๆ ในมาตรา ๘๘๔ อยู่แล้วด้วย ซึ่งต่างกับการกำหนดราคามูลประกันภัยหรือราคาของส่วนได้เสียตามมาตรา ๘๘๔ ซึ่งเป็นเงื่อนไขกำหนดส่วนได้เสียที่เอาประกันภัยนั้นว่ามีอะไรบ้างซึ่งไม่จำเป็นต้องกำหนดไว้เพราะเป็นเพียงหลักการกำหนดจำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัยว่าจะสูงกว่ามูลประกันภัยมิได้

ส่วนการประกันวินาศภัยทั่ว ๆ ไป จำนวนค่าสินไหมทดแทนเป็นไปตามจำนวนวินาศภัยที่แท้จริง โดยตีราคา ณ สถานที่และในเวลาที่เกิดเหตุวินาศภัยนั้นซึ่งต่างกับการรับขน

๔) กรมธรรม์ประกันภัย รายการในกรมธรรม์ประกันภัยในการรับขนนั้นต้องมีรายการเพิ่มขึ้นจากกรมธรรม์ประกันภัยทั่ว ๆ ไปตามมาตรา ๘๖๗ ขึ้นอีก ๔ รายการ โดยมาตรา ๘๘๖ บัญญัติว่า “อันกรมธรรม์ประกันภัยในการรับขนนั้น นอกจากที่ได้ระบุไว้แล้ว ในมาตรา ๘๖๗ ต้องมีรายการเพิ่มขึ้นอีกดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

- (๑) ระบุทางและวิธีขนส่ง
- (๒) ชื่อหรือยี่ห้อของผู้ขนส่ง
- (๓) สถานที่ซึ่งกำหนดให้รับและส่งมอบของ
- (๔) กำหนดระยะเวลาขนส่งตามแต่มี

รายการที่เพิ่มขึ้นนี้เป็นสาระสำคัญในการรับผิดชอบตามสัญญาประกันภัยในการรับขน

นอกจากวิธีเฉพาะการประกันภัยในการรับขนดังกล่าวแล้ว ยังมีบทบัญญัติพิเศษเพิ่มเติมเกี่ยวกับความสมบูรณ์แห่งสัญญา ในกรณีที่การขนส่งต้องหยุดชะงักชั่วคราวหรือต้องเปลี่ยนทางหรือเปลี่ยนวิธีขนส่ง โดยมาตรา ๘๘๕ บัญญัติว่า “อันสัญญาประกันภัยในการรับขนนั้น ถึงแม้ว่าการขนส่งจะต้องสะดุดหยุดลงชั่วคราวหรือจะต้องเปลี่ยนทางหรือเปลี่ยนวิธี

ขนส่งอย่างหนึ่งอย่างใดโดยเหตุจำเป็นในระหว่างส่งเดินทางก็ดี ท่านว่าสัญญานั้นก็ย่อมคงเป็นอันสมบูรณ์อยู่ เว้นแต่จะได้ระบุไว้ในสัญญาเป็นอย่างอื่น”

สัญญาประกันภัยในการรับขนค้ำครองผู้เอาประกันภัยตั้งแต่เวลาที่ผู้ขนส่งได้รับของไปตลอดระหว่างทางจนถึงเวลาที่ผู้รับตราส่งได้รับมอบของไป ถ้าในระหว่างนั้นมีเหตุจำเป็นใดเกิดขึ้นทำให้การขนส่งต้องสะดุดชะงักชั่วคราว หรือต้องเปลี่ยนเส้นทางหรือวิธีขนส่งจากเดิมตามที่ระบุไว้ในกรมธรรม์ เช่น เดิมขนส่งทางรถไฟ ปรากฏว่าเกิดน้ำท่วมทางรถไฟขาดทำให้การขนส่งนั้นต้องชะงักหยุดลงชั่วคราวหรือจำเป็นต้องเปลี่ยนเส้นทางและวิธีการมาขนส่งโดยรถยนต์บรรทุกแทน ถ้าเกิดเหตุวินาศภัยขึ้นในระหว่างการขนส่งทางรถยนต์นั้น ผู้รับประกันภัยยังคงต้องรับผิดชอบเพราะสัญญาประกันภัยในการรับขนยังสมบูรณ์อยู่ (มาตรา ๘๘๕) เว้นแต่จะได้ระบุไว้ในสัญญาเป็นอย่างอื่น

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องรับขน ตราบใดที่ของยังอยู่ในมือของผู้ขนส่ง ตราบนั้นผู้ส่งหรือถ้าได้ทำใบตราส่ง ผู้ทรงใบตราส่งนั้นอาจจะให้ผู้ขนส่งงดการส่งของนั้นไป หรือให้ส่งกลับคืนมาหรือให้จัดการแก่ของนั้นเป็นประการใดก็ได้ (มาตรา ๖๒๖ วรรค ๑)

ส่วนที่ ๔ ประกันภัยค่าจูน

ประกันภัยค่าจูน เป็นการประกันวินาศภัยประเภทหนึ่ง จึงต้องนำเอาบทบัญญัติในเรื่องการประกันวินาศภัยมาใช้บังคับด้วย เว้นแต่จะได้มีบัญญัติในเรื่องการประกันภัยค่าจูนไว้โดยเฉพาะตามมาตรา ๘๘๗ และมาตรา ๘๘๘

วัตถุประสงค์เอาประกันภัยในสัญญาประกันภัยค่าจูนเป็นความรับผิดซึ่งผู้เอาประกันภัยจะต้องชำระให้แก่ผู้อื่น ในความเสียหายใด ๆ ที่สามารถประมาณเป็นเงินได้ ส่วนในสัญญาวินาศภัยทั่ว ๆ ไป วัตถุประสงค์เอาประกันภัยนั้นเป็นทรัพย์สิน

มาตรา ๘๘๗ บัญญัติว่า “อันว่าประกันภัยค่าจูนนั้น คือสัญญาประกันภัยซึ่งผู้รับประกันภัยตกลงว่าจะใช้ค่าสินไหมทดแทนในนามของผู้เอาประกันภัย เพื่อความวินาศภัยอันเกิดขึ้นแก่บุคคลอีกคนหนึ่ง และซึ่งผู้เอาประกันภัยจะต้องรับผิดชอบ...”

ลักษณะของสัญญาประกันภัยค่าจูนและเปรียบเทียบกับสัญญาประกันวินาศภัยทั่วไป ดังนี้

๑. ภัยที่รับเสี่ยง ภัยที่ผู้รับประกันภัยในสัญญาประกันภัยค่าจูนจะต้องรับเสี่ยงชดใช้ค่าสินไหมทดแทนคือความรับผิดของผู้เอาประกันภัยในความวินาศภัยที่เกิดขึ้นแก่ผู้อื่นซึ่งผู้เอาประกันภัยจะต้องรับผิดชอบ วินาศภัยที่ผู้เอาประกันภัยจะต้องรับผิดชอบนั้นจะต้องเป็นการรับผิดชอบตามกฎหมาย ซึ่งอาจจะเกิดจากมูลหนี้ใด ๆ ตามกฎหมายก็ได้ เช่นเกิดจากการละเมิดสัญญา ลามมิควรรได้ จัดการงานนอกสั่ง ฯลฯ ซึ่งมูลหนี้ส่วนใหญ่มักจะเป็นเรื่องละเมิด เช่นการประกันความรับผิดในกรณีผู้เอาประกันภัยใช้รถยนต์อาจจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น หรือกรณีนายจ้างอาจจะประกันความรับผิดของตนในกรณีการละเมิดของลูกจ้าง หรือนายจ้างอาจจะประกันความรับผิดของตนเพื่อความเสียหายใด ๆ ที่ตนต้องชดใช้ให้แก่ลูกจ้าง ในกรณีที่ลูกจ้างต้องประสบอุบัติเหตุในการทำงานที่สำคัญคือต้องเป็นการรับผิด

ที่ผู้เอาประกันภัยจะต้องรับผิดชอบตามกฎหมายเท่านั้น แต่ถ้าผู้เอาประกันภัยไม่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายแต่ไปชดใช้ให้ตามศีลธรรมหรือทำไปเพราะความเมตตาสงสาร ไม่ถือว่าเป็นความรับผิดชอบที่ผู้รับประกันภัยจะต้องรับผิดชอบ

การประกันต่อ

มีการประกันภัยประเภทหนึ่งเรียกว่า “การประกันต่อ” คือกรณีที่ผู้รับประกันภัยซึ่งได้รับประกันภัยไว้แล้วได้เอาความรับผิดชอบของตนตามสัญญาประกันภัยนั้นไปเอาประกันภัยต่อผู้รับประกันภัยรายอื่นอีกทอดหนึ่ง การประกันต่อนี้เป็นการประกันภัยค่าจ้างอย่างหนึ่ง

๑๐๕/๒๕๑๗ ผู้รับประกันภัยค่าจ้างจะต้องรับผิดชอบในวินาศภัยที่เกิดขึ้นแก่บุคคลภายนอกก็ต่อเมื่อผู้เอาประกันภัยจะต้องรับผิดชอบสำหรับวินาศภัยที่เกิดขึ้นนั้น

จำเลยที่ ๑ เจ้าของรถยนต์ได้ประกันภัยค่าจ้างไว้กับจำเลยที่ ๒ แล้วให้เช่าซื้อรถยนต์ไป ลูกจ้างของผู้เช่าซื้อได้ขับรถยนต์คันนั้นไปชนรถยนต์ของผู้อื่นเสียหาย ดังนี้ จำเลยที่ ๑ ไม่ต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าเสียหาย จำเลยที่ ๒ จึงไม่ต้องรับผิดชอบเช่นกัน

๑๑๒๔/๒๕๑๙ ผู้รับประกันภัยค่าจ้างรับผิดชอบตามกรมธรรม์ต่อเมื่อผู้เอาประกันภัยต้องรับผิดชอบในภัยที่เกิดขึ้น เพียงแต่ผู้เอาประกันภัยเป็นเจ้าของรถยนต์ยังไม่เป็นเหตุที่เจ้าของรถต้องรับผิดชอบในการที่ลูกจ้างของผู้อื่นขับรถยนต์นั้นชนรถคันอื่นเสียหาย

๑๑๐/๒๕๒๑ จำเลยที่ ๒ เช่าซื้อรถยนต์จากจำเลยที่ ๓ จำเลยที่ ๔ รับประกันภัยค่าจ้างจากจำเลยที่ ๒, ๓ จำเลยที่ ๒ ให้ น.เช่าซื้อรถยนต์ต่อไปอีก จำเลยที่ ๑ ลูกจ้างของ น.ขับรถนั้นโดยประมาทเลินเล่อทำให้สามเริ่ตจกัตาย จำเลยที่ ๒, ๓ ไม่ใช่ นายจ้างของจำเลยที่ ๑ ไม่ต้องรับผิดชอบต่อจกัต จำเลยที่ ๔ ก็ไม่ต้องรับผิดชอบเช่นเดียวกัน แม้จำเลยที่ ๔ มิได้อ้างข้อต่อสู้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๙๙๗ ศาลยกฟ้อง เพราะจกัตไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยที่ ๔ ได้

๑๐๓/๒๕๒๒ จำเลยเป็นเจ้าของรถยนต์ที่ชนกัน จำเลยไม่ใช่ นายจ้างของคนขับรถ ไม่ได้ความว่าจำเลยครอบครองรถยนต์ จำเลยไม่ต้องรับผิดชอบตามมาตรา ๔๓๗ ผู้รับประกันภัยค่าจ้างของจำเลยก็ไม่ต้องรับผิดชอบด้วย

๙๐๖/๒๕๒๓ คดีฟังไม่ได้ว่าผู้เอาประกันภัยรถยนต์มีนิติสัมพันธ์กับผู้ขับรถยนต์คันที่เอาประกันภัยอันจะเป็นเหตุให้ผู้เอาประกันภัยต้องร่วมรับผิดชอบในการละเมิดของผู้ขับ ผู้รับประกันภัยค่าจ้างจึงไม่ต้องรับผิดชอบด้วย

การที่จกัตจะได้รับค่าสินไหมทดแทนจากผู้รับประกันภัยโดยตรงตามประมวลกฎหมาย

แพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๘๘๗ วรรคแรก เสียก่อน

๓๑๑ - ๓๑๓/๒๕๒๔ โจทก์ฟ้องให้จำเลยร่วมรับผิดชอบในฐานะผู้รับประกันภัยค่าจุนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๘๘๗ วรรคสอง หาใช่ให้จำเลยร่วมรับผิดชอบในฐานะผู้ทำละเมิด ฉะนั้น จำเลยร่วมจะยกอายุความละเมิดตามมาตรา ๔๔๘ มาเป็นข้อปฏิเสธความรับผิดชอบไม่ได้

๔๔๔, ๔๔๕/๒๕๒๔ เจื่อนไซในกรมธรรม์ประกันภัยมีว่า จำเลยที่ ๓ ยอมใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายต่อทรัพย์สินของบุคคลภายนอก ฉะนั้น ค่าขาดประโยชน์และค่าเสื่อมราคารถยนต์ที่โจทก์ต้องเสียหายนั้นย่อมรวมอยู่ในความเสียหายต่อทรัพย์สินที่โจทก์ได้รับ จำเลยที่ ๓ จะอ้างว่าไม่ต้องรับผิดชอบไม่ได้

โจทก์ที่ ๓ เป็นบริษัทจำกัด ซึ่งโจทก์ที่ ๒ ได้นำรถยนต์คันเกิดเหตุเข้ามาวิ่งร่วมในสัมปทานของบริษัท โดยโจทก์ที่ ๒ ได้จดทะเบียนโอนรถเป็นของบริษัทโจทก์ที่ ๓ ด้วย เพื่อจะได้วิ่งในเส้นทางสัมปทานได้ โจทก์ที่ ๒ ที่ ๓ เป็นผู้ครอบครองรถคันดังกล่าว และดำเนินกิจการเดินรถร่วมกัน โจทก์ที่ ๓ จึงมีอำนาจฟ้อง

๔๗๑/๒๕๒๔ แม้จำเลยที่ ๑ ได้นำเอารถยนต์คันหมายเลขทะเบียน ช.ย. ๐๓๓๑๖ เข้าเป็นหุ้นของห้างหุ้นส่วนจำเลยที่ ๒ ซึ่งเป็นนิติบุคคลต่างหากจากจำเลยที่ ๑ แล้วก็ตาม จำเลยที่ ๑ ก็ยังเป็นผู้เอาประกันภัยตามกรมธรรม์ประกันภัยอยู่นั่นเอง เมื่อวินาศภัยเกิดขึ้นแก่โจทก์ในระหว่างเอาประกันภัยซึ่งจำเลยที่ ๑ ผู้เอาประกันภัยจะต้องรับผิดชอบแล้ว จำเลยที่ ๓ ผู้รับประกันภัยก็ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่โจทก์ในนามของจำเลยที่ ๑ ผู้เอาประกันภัย ตามกรมธรรม์ประกันภัยค่าจุน

๑๔๙๒/๒๕๒๔ โจทก์เอาประกันภัยรถยนต์กับจำเลย ลูกจ้างโจทก์ขับรถโดยประมาทเป็นละเมิด โจทก์เรียกค่าเสียหายจากจำเลยโดยที่ต้องรับผิดชอบต่อคนภายนอกได้ แม้ในส่วนที่ยังไม่ได้ใช้เงินแก่คนภายนอก

๑๘๔๘/๒๕๒๔ เมื่อจำเลยที่ ๒ นายจ้างของจำเลยที่ ๑ นำรถยนต์บรรทุกซึ่งจำเลยที่ ๑ ขับประจำเข้าร่วมในกิจการของบริษัทจำเลยที่ ๓ บริษัทจำเลยที่ ๓ ย่อมอยู่ในฐานะเป็นนายจ้างของจำเลยที่ ๑ ด้วย จำเลยที่ ๓ ต้องร่วมรับผิดชอบในฐานะเป็นนายจ้างมิใช่ในฐานะตัวการ ฉะนั้น การที่จำเลยที่ ๓ ผู้เอาประกันภัยรถยนต์บรรทุกคันเกิดเหตุโอนการครอบครองรถยนต์ให้จำเลยที่ ๒ ตามสัญญาเช่าซื้อโดยไม่บอกกล่าวให้จำเลยที่ ๔ ผู้รับประกันภัยทราบ ก็ไม่เป็นเหตุให้จำเลยที่ ๔ พ้นจากความรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๘๗๕ วรรค ๒

๒. ค่าสินไหมทดแทน

ตามสัญญาประกันภัยค้ำจุน บุคคลภายนอกผู้ที่ได้รับความเสียหายนั้นย่อมมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทนจากผู้รับประกันภัยโดยตรง และค่าสินไหมทดแทนที่เรียกร้องนั้นต้องไม่เกินจำนวนที่ผู้เอาประกันภัยได้เอาประกันภัยไว้ (มาตรา ๘๘๗ วรรค ๒) เช่น บุคคลผู้ต้องเสียหายได้รับความเสียหายเป็นเงิน ๗๐,๐๐๐ บาท แต่ผู้เอาประกันภัยได้ตกลงจำนวนเงินที่เอาประกันภัยไว้เพียง ๕๐,๐๐๐ บาท บุคคลผู้ต้องเสียหายมีสิทธิเรียกร้องจากผู้รับประกันภัยได้เพียง ๕๐,๐๐๐ บาทเท่านั้น แต่จำนวนที่ยังขาดอยู่ ผู้เสียหายมีสิทธิเรียกร้องจากผู้เอาประกันภัยผู้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ตนจำนวน ๒๐,๐๐๐ บาท ที่ยังขาดอยู่ได้อีก เพราะสิทธิเรียกร้องของผู้เสียหายยังคงสมบูรณ์อยู่ (๑๐๘๕/๒๕๑๑) แต่ถ้าผู้รับประกันภัยได้ส่งค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัยไปโดยผู้เอาประกันภัยรับว่าจะจัดดำเนินการให้ หรือจะโดยผู้รับประกันเป็นฝ่ายมอบให้แก่ผู้เอาประกันภัยเองก็ตาม ซึ่งมาตรา ๘๘๗ วรรค ๓ บัญญัติว่า “อนึ่ง ผู้รับประกันภัยนั้นแม้จะได้อำนาจให้ส่งค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัยแล้ว ก็ยังหาหลุดพ้นจากความรับผิดชอบต่อบุคคลผู้ต้องเสียหายนั้นไม่ เว้นแต่ตนจะพิสูจน์ได้ว่าสินไหมทดแทนนั้นผู้เอาประกันภัยได้ใช้ให้แก่ผู้ต้องเสียหายแล้ว”

๑๘/๒๕๒๓ จำเลยที่ ๑ ขับรถยนต์จักรยานยนต์ที่โจทก์เช่าซื้อมาเสียหายจนไม่สามารถซ่อมแซมให้กลับคืนดีได้ แม้โจทก์จะชำระราคาค่าเช่าซื้อยังไม่ครบ โจทก์ย่อมเป็นผู้เสียหาย และต้องถือว่าจำเลยที่ ๑ ได้ทำละเมิดโดยตรงต่อโจทก์ โจทก์ฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนจากจำเลยที่ ๑ และจำเลยที่ ๒ ผู้รับประกันภัยค้ำจุนได้เต็มราคาารถจักรยานยนต์

๑๗๖๓, ๑๗๖๔/๒๕๒๓ ข้อความตามกรมธรรม์ประกันภัยเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกที่ว่าผู้รับประกันภัยจะใช้ค่าสินไหมทดแทนในนามของผู้เอาประกันภัย ซึ่งผู้เอาประกันภัยต้องรับผิดชอบตามกฎหมายเมื่อความบาดเจ็บหรือมรณะของบุคคลภายนอกเนื่องจากอุบัติเหตุอันเกิดจากการใช้รถยนต์ในระหว่างระยะเวลาประกันภัยนั้น มีความหมายว่าในกรณีที่บุคคลภายนอกได้รับบาดเจ็บหรือถึงแก่ความตาย ผู้เอาประกันภัยจำต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกตามกฎหมายในค่าเสียหายอย่างไรแล้ว ผู้รับประกันภัยจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่บุคคลภายนอกในนามของผู้เอาประกันภัย ดังนั้นเมื่อบุคคลภายนอกซึ่งได้รับบาดเจ็บชอบที่จะเรียกร้องให้ผู้เอาประกันภัยใช้ค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถประกอบกิจการได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๔๔ ผู้รับประกันภัยก็ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนในส่วนนี้ด้วย

๑๗๒๐/๒๕๒๔ ลูกจ้างของโจทก์ซึ่งรถยนต์คันที่เอาประกันภัยไปชนรถยนต์ของผู้อื่นเสียหาย โดยรถยนต์คันที่เอาประกันภัยอยู่ในความครอบครองของโจทก์หรือลูกจ้างของโจทก์มิได้อยู่ในความครอบครองของบริษัทผู้เอาประกันภัย ผู้เอาประกันภัยจึงไม่ต้องรับผิดชอบสำหรับวินาศภัยที่เกิดขึ้น ดังนั้นจึงไม่มีค่าสินไหมทดแทนที่จำเลยผู้รับประกันภัยจะต้องชดใช้แทนผู้เอาประกันภัยแต่อย่างใด

จึงเป็นหน้าที่ที่ผู้รับประกันภัยจะต้องชำระหนี้ต่อบุคคลผู้ต้องเสียหายโดยตรง ถ้าผู้รับประกันภัยได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เอาประกันภัยไปแล้วก็ตาม ก็ยังไม่หลุดพ้นจากความรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกผู้ต้องเสียหาย เว้นแต่ผู้รับประกันภัยจะพิสูจน์ได้ว่าผู้เอาประกันภัยได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่บุคคลภายนอกผู้เสียหายแล้ว แต่สำหรับบุคคลภายนอกผู้ต้องเสียหายย่อมมีสิทธิที่จะเรียกร้องจากผู้เอาประกันภัยผู้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ตน หรือผู้รับประกันภัยก็ได้แล้วแต่จะเลือก

มาตรา ๘๘๗ วรรค ๒ บัญญัติว่า “...ในคดีระหว่างบุคคลผู้ต้องเสียหายกับผู้รับประกันภัยนั้น ท่านให้ผู้ต้องเสียหายเรียกตัวผู้เอาประกันภัยเข้ามาในคดีด้วย และมาตรา ๘๘๘ บัญญัติว่า “ถ้าค่าสินไหมทดแทนอันผู้รับประกันภัยได้ใช้ไปโดยคำพิพากษานั้นยังไม่คุ้มค่าวินาศภัยเต็มจำนวนไซ้” ท่านว่าผู้เอาประกันภัยก็ยังคงต้องรับใช้จำนวนที่ยังขาด เว้นไว้แต่บุคคลผู้ต้องเสียหายจะได้ละเลยเสียไม่เรียกตัวผู้เอาประกันภัยเข้ามาสู่คดีด้วยดังกล่าวไว้ในมาตราก่อน”

แม้บุคคลภายนอกผู้ต้องเสียหายจะเรียกร้องเอาจากผู้รับประกันภัยหรือผู้เอาประกันภัยที่ทำความเสียหายได้โดยตรงก็ตาม แต่การฟ้องร้องคดีระหว่างบุคคลผู้ต้องเสียหายกับผู้รับประกันภัย บุคคลผู้ต้องเสียหายจะต้องเรียกตัวผู้เอาประกันภัยเข้ามาในคดีด้วย เพื่อผู้เอาประกันภัยจะได้รักษาผลประโยชน์ของตนด้วย เพราะผู้เอาประกันภัยเป็นผู้ก่อความเสียหาย ย่อมรู้ดีว่าความเสียหายนั้นมากหรือน้อยเพียงใด และบุคคลผู้ต้องเสียหายเรียกร้องจำนวนเงินทดแทนความเสียหายมากเกินไปหรือไม่ และเพื่อจะได้จัดการให้เสร็จเรียบร้อยไปด้วยกัน และถ้าค่าสินไหมทดแทนที่ผู้รับประกันภัยจ่ายให้นั้นยังไม่คุ้มวินาศภัย ผู้เอาประกันภัยผู้ก่อความเสียหายคงต้องรับผิดชอบในจำนวนที่ยังขาดอยู่ แต่ถ้าบุคคลภายนอกผู้ต้องเสียหายมิได้เรียกตัวผู้เอาประกันภัยเข้ามาสู่คดีด้วย มีผลทำให้บุคคลภายนอกผู้ต้องเสียหายไม่อาจเรียกค่าสินไหมทดแทนส่วนที่ยังขาดอยู่จากผู้รับประกันภัยได้ แต่ไม่ทำให้ผู้รับประกันภัยหลุดพ้นความรับผิดชอบ

๑๖๗๕/๒๕๑๖ การที่ผู้ต้องเสียหายละเลยไม่เรียกตัวผู้เอาประกันภัยเข้ามาในคดีฟ้องให้ผู้รับประกันภัยใช้ค่าสินไหมทดแทน ตามที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๘๘๗

วรรคสอง บัญญัติไว้ นั้น มีผลเพียงทำให้ผู้ต้องเสียหายไม่อาจเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนส่วนที่ยังขาดจากผู้เอาประกันภัยได้เท่านั้น หากมีผลถึงกับทำให้ผู้เอาประกันภัยไม่ต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหาย และทำให้ผู้รับประกันภัยหลุดพ้นความรับผิดไปด้วยไม่

แม้กฎหมายจะให้บุคคลภายนอกผู้ต้องเสียหายสามารถเรียกร้องจากผู้เอาประกันภัยผู้ทำความเสียหาย หรือผู้รับประกันภัยได้ก็ตาม แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า จะยินยอมให้บุคคลภายนอกผู้ต้องเสียหายได้รับการชดใช้ถึง ๒ ครั้ง ๒ คราว ถ้าบุคคลผู้ต้องเสียหายฟ้องผู้เอาประกันภัย ถ้ายังขาดอยู่ก็มีสิทธิฟ้องเรียกเอาจากผู้รับประกันภัยได้อีก แม้ผู้รับประกันภัยจะมีได้เข้ามาในคดีด้วยก็ตาม การฟ้องร้องให้ผู้รับประกันภัยรับผิดชอบ ภายหลังจากที่ได้ฟ้องร้องผู้เอาประกันภัยผู้ทำความเสียหายก็เพียงให้รับผิดชอบในจำนวนความเสียหายที่ยังไม่ได้รับชดใช้เท่านั้น ซึ่งต่างกับการฟ้องเรียกเอาจากผู้รับประกันภัยซึ่งต้องเรียกผู้เอาประกันภัยเข้ามาในคดีด้วย

การฟ้องร้องผู้เอาประกันภัยนั้น แม้จะไม่ได้เรียกผู้รับประกันภัยเข้ามาในคดีด้วย แต่ผู้รับประกันภัยก็อาจร้องสอดเข้ามาในคดีได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (มาตรา ๕๗ (๑)) และแม้ผู้รับประกันภัยจะสอดเข้ามาในคดีด้วยก็ตาม แต่บุคคลผู้ต้องเสียหายก็ยังคงฟ้องเรียกเอาจากผู้รับประกันภัยได้เพียงจำนวนที่ยังไม่ได้รับชดใช้และไม่เกินจำนวนที่เอาประกันภัย

๙๗๗/๒๕๐๒ ผู้เอาประกันภัยคำจุนฟ้องเรียกเงินตามสัญญาจากผู้รับประกันภัยเพื่อที่จะเอาเงินไปใช้แก่ผู้เสียหายนั้น ไม่ใช่เป็นการฟ้องแทนผู้เสียหาย แต่เป็นการฟ้องในฐานะผู้เอาประกันภัยเป็นคู่สัญญากับผู้รับประกันภัยเอง

กรมธรรม์ประกันภัยมีข้อความว่า ผู้รับประกันภัยจะชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัยที่จะต้องรับผิดชอบต่อบุคคลที่สามอันเกิดจากการใช้ยานยนต์ ฯลฯ ย่อมหมายความว่า การที่ผู้เอาประกันภัยใช้รถยนต์ไปเกิดเหตุด้วยความประมาทเลินเล่อด้วย

กรมธรรม์ประกันภัยมีเงื่อนไขว่า เมื่อเกิดกรณีพิพาทขึ้นแล้วคู่กรณีจะได้แต่งตั้งอนุญาโตตุลาการขึ้นก็ดี แต่เมื่อเกิดกรณีพิพาทขึ้นแล้วผู้รับประกันภัยมิได้เสนอตั้งอนุญาโตตุลาการเลยทั้งยังบอกปิดความรับผิดใด ๆ ทั้งสิ้นเสียด้วย ดังนั้นผู้เอาประกันภัยย่อมนำคดีมาฟ้องศาลได้ทีเดียว

๒๓๕/๒๕๑๙ ผู้เสียหายฟ้องผู้รับประกันภัยคำจุนโดยไม่เรียกผู้เอาประกันภัยเข้ามาในคดีด้วย ไม่ทำให้ผู้รับประกันภัยสิ้นความรับผิด

๑๗๒๖/๒๕๒๐ ผู้เอาประกันภัยคำจุนซึ่งศาลพิพากษาให้ใช้ค่าเสียหายแก่บุคคลภายนอกแล้ว ฟ้องผู้รับประกันภัยเรียกค่าเสียหายนั้นตามสิทธิของตนในสัญญาประกันภัยได้ ไม่ใช่ฟ้องแทนบุคคลภายนอกที่ได้รับความเสียหาย

๒๒๑๙/๒๕๒๒ ฟ้องคดีละเมิดภายในอายุความ ๑ ปี แต่จำเลยเรียกผู้รับประกันภัยเข้ามาเพื่อการไต่เบี่ยงเกินกำหนด ๑ ปีจากวันทำละเมิด กรณีของผู้รับประกันภัยไม่อยู่ในอายุความ ๑ ปี

๑๐๕/๒๕๒๔ จำเลยที่ ๑ ขับริกยนต์ของจำเลยที่ ๒ ซึ่งนำเข้าร่วมรับขนส่งกับห้างหุ้นส่วนผู้เอาประกันภัยคำจุนกับจำเลยร่วม จำเลยที่ ๒ ต้องรับผิดชอบร่วมกับจำเลยที่ ๑ ในฐานะนายจ้าง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๒๕ ห้างหุ้นส่วนผู้เอาประกันภัยไม่ได้เข้ามาในคดี แต่จำเลยร่วมผู้รับประกันภัยถูกหมายเรียกเข้าเป็นจำเลยร่วมในคดีแล้ว มีผลเสมือนจำเลยร่วมถูกฟ้อง และโจทก์ฟ้องจำเลยร่วมได้โดยตรงตามมาตรา ๔๘๗